

Daandii Jijiramaa-kutaa 3ffaa

Description

Daandii jijiramaa itti fufuun harâ€™as imala keenya karaa sirri qabanne deemna.

1. Olguddisii yaadi– Amala ilma namaa horii irraa isa adda godhu keessaa tokko ol guddisee yaadudha. Rabbiin dandeette ilmi namaa yaade dhugaa fi dhara addaan baasu itti kenne jira. Sammuu isaatti fayyadamuu fi dhiisun mirga isaati. Namoonni ol guddisanii yaadanii fi galma guddaa gahuuf carraaqan Rabbiin bakka san isaan dhaaba. Kan sammuu ofiti osoo hin fayyadamiin yeroo hundaa gara gadii yaadu immoo achumatti hafa. Namoonni addunyaa tanatti wanta guddaa hojjatanii aakiratti mindaa guddaa argatuuf carraaqan seenan haa lakkaaâ€™u. Yaanni isaani yeroo hundaa gara gadiiti mitii gara ooliti. â€œAkkamitti nama guddaa akkasii taâ€™aâ€™ jedhanii yaadu fi dharraâ€™uudha. Ashaaraa akkamii dhiise addunyaa tanarraa darbuun qaba Â jedhanii of gaafatu. Hojii akkamitiin Rabbii kiyya qunnama? Jedhanii dhiphatu. â€œQabeenyan yoo namoota waliin of bira qabdu, namoota sii gadii hiyyeeyyi taâ€™an ilaalii Rabbii galata galchii, wanta qabdutti gammadi, quufi. Yommuu Taqwaa (sodaa Rabbii), beekumsaa fi gaarummaan namoota waliin dorgomtu namoota taqwaan, beekumsaa fi gaarummaan si caalaan ilaali akka isaani taâ€™uuf hawwi, carraaqi.â€™

â€œOsoo gabayaan jiruu fi dandeetti waa bitachuu qabduu, mataa keeti bitadhu (hojii gaggaarii hojjachuun).â€™ Imaam Ibn Al-Qayyim

Taqwaan, beekumsi fi gaarummaan gingilchaa namoota addaan baasaniidha. Namni qabeenya hanga fedhe qabaate yoo taqwaa, beekumsa fi gaarummaa hin qabaatin dhukkuba dhipinnaa fi gadadoo malee wanta biraa isaa hin buustu.

Namoota si oolii seenaa isaanii qoâ€™achuu fi qorachuun akka isaani taâ€™uuf hawwi. Hawwuun qofti akka isaani si godhuti akka isaan carraaqanitti atillee carraaqi. Akkuma olguddiste yaaddu fi abdiin kee cimaa adeemun jireenyi dukkanooftun siif ifaa adeemti. â€œInshaAllah nama akkanaa taâ€™uun qabaâ€™ jette akkuma yaaddu fi hojii namticha sanii ilaala adeemtun afuurri dandeetti waa hojjatuu dandaâ€™u fi galma guddaa gahuu si keessatti uumama adeema. â€œAboo ani nama akkanaa taâ€™uun barbaada.â€™ jechaa carraaqi gochuu jalqabda. Seenaa namticha kana qofaa miti namoota duraan gadhee turanii fi

ergasii taqwa, beekumsaa fi gaarummaan of faayanii qo'annatti. Sana booda ba'eedaa anis nama akkana ta'uu nan danda'aa, maaltu na dhowwa? jette yaadu fi hawwu jalqabda.

Abdii fi hawwii kee kan dukkaneessan yaadota negatiivii keessaa fi alaa ofirraa ittisii. Keessi kee ba'een dandeessu, ni kufta, wanta/humna akkana hin qabdu, fi kkfatti siin jedha. Keessi kee cubbuu fi hanqinna kee si yaadachisuun akka gara olii hin yaadne si hin godhin. Cubbuu kee tobwaan (gara Rabbii deebi'uun) ofirraa dhiqqii irraanfadhun. Hanqinna kee immoo suuta suutan sirreessu akka dandeessu abdadhu. Yeroon ati nama gaarii itti taatu dhihoo akka ta'ee hin irraanfatin. Kanaafu cubbuu fi hir'annina kee yaadachuun fiixe milkaa'annina irraa duubatti of hin harkiisin. Hanga feete cubbamaa fi nama gadhee yoo taate abdii nama gaarii ta'uu ofirratti hin dukkaneessin. Sodaa Rabbii fi gaarummaa horachuuf guyyaa guyyaan carraaqi godhi.

Bakka jirtutti wanta qabduun wanta dandeessu hojjadhu. -Roosvelt

Kan alaa immoo namoota gara gadii malee gara olii hin yaannetu si summeessa. Ba'oo gootni keenya ambaa nama akkanaa ta'uuuf carraaqa, ofuu hin jijjiree nama jijjirtaa, fi yaadota kana fi kan kana fakkaataniin si laamshessu, dandeetti kee baqsu. Namoota akkanaa gurra itti hin kenniin. Sammuun kee qaaliidha bakka jechoota isaanii itti kuufatu hin qabu. Yaada fi jechoota isaani dagadhu. Isaan irraayis fagaadhu. Guyyaa tokko wanti isaan yaadaniin fi jedhan soba akka ta'ee itti agarsiista. Ol guddistee yaadun kee fi nama gaarii ta'uuuf carraaqun kaayyoo kee ol'aanaa san galmaan gahuuf si gargaara.

2. Ijannoo- Erga olguddistee yaadde booda kaayyoo keetirratti ijannoo fi murannoo barbaachisa. Wanta qabaterra hanga dhumaatti irraa deebi'uu akka hin qabne gatii fi wareegama kafalamuu qabu akka kafaltu of amansiista.

Garaagarummaan namoota suuraa isaani caalaa ijannoo isaani irratti kan hundaa'edha. jedhu imam Ibn-Al-Qayyim

Itti fufinsa kaayyoo keetitiif dhaabni kee sirritti jabaachu qaba. Ajaja Rabbii hordofuu fi wantoota Inni idhowwii irraa of ittisuuf ijannoo fi murannoo cima barbaachisa. Hojii tokko yeroo jalqabnu garmalee mirqaanne jalqabuu dandeenya. Haa ta'uu malee akkuma yeroon darba adeemun fedhiin keenyas kan duraa caalaa hir'ataa adeema. Dhumarratti dhaabutu dhufa. Akka akkana hin taaneff ijannoo ofii cimsuun baay'ee barbaachisadha.

Karaa adda addaatin ijannoo keenya cimsuu dandeenya. Karaan nuti ijannoo keenya ittiin ciimsinuun inni guddaan beekumsa. Qur'aanaa hiika isaa waliin dubbisuu fi qo'annaa ijannoo baquuf adeemu jabeessa, afuura kakaasa. Seenaa namoota darbanii dhageefachuu fi dubbisuun ijannoo keenya daran cimsa. Wanta irraanfatumuu hin qabne ijannoo fi niyyaan keenya jalqaba irratti hanga fedhe haa laafu, yoo hojii keenya hojjachuu itti fuufne ijannoo fi Niyyaan keenya ni cima.

Yeroo dheeraf humna kan hin qabne turte. Kanaafu niyyaan kee sirritti yoo qajele ifni ijannoo keeti ol faagate sitti mul'ata. jedhu imam Ibn-Al-Qayyim

3. Yeroo keetti sirnaan fayyadamii- Yeroon kee jireenya keeti. Galma gahuun kaayyoo keeti yeroo

kee irratti hundaa'aa. Yeroon takka si dabarte gonkumaa duubatti hin deebitu. Osoo duuti sitti hin dhufin wanta bitachuu dandeessu har'a bitadhu, karaa dheeraa saniif galaa qopheefadhu. Akkuma Imam Ibn Al-Qayyim jedhan:

Har'aa milkaa'inna bitadhu osoo gabayaan jirtu, gatiin kafalamuu fi meeshaa rakasaa osoo ta'ee jiru. Hanga gabaaya fi meeshaan argamuu hin dandeetti hin eegin. Kana jechuun dhukkubni, jaarsummaan, duuti osoo sitti hin dhufiin yeroo kee hojii gaggaari hojjachuun saamadhu. Guyyaan Qiyaama guyyaa hojii gaarii itti hojjatanii of baraanii miti. Har'aa yeroon wanta hojjatachuu dandeessu hojjadhu osoo Qiyaaman sitti hin dhufin. Guyyaa Qiyaama meeshaa bitattus, gatii kafaltus hin qabdu. Har'aa yeroo kee saamadhu, bakkuma argiteetti hin guubin. Qaruute ta'ii.

Dhugumatti addunyaa lamaani hojjatachuun yeroon keenya nu geessi. Yeroon akkanumaan interneeti, haasawa faaydaa hin qabne fi kkf irratti dabartu madaalle beeknaa? Akkuma xiyyii sa'ati naannoftuun duuti nutti dhihaata akka jirtu, faayilin hojii keenya cufamuuf deemaa akka jiru yaanne beeknaa? Maarre faayilii keenya hojii badaa irraa haaqne dalagaa gaggaarii irratti barreessuf har'aa yerootti sirnaan yoo fayyadamneedha.

Yeroo keenya qoqqoonne fi saganteessinee fayyadamuun galma guddaa gahuu ni dandeenya. Guyyaa guyyaan maal hojjachuu akka qabnu barreessu fi saganteessudha. Yeroon hin saganteefamne yeroo barakaa hin qabnedha. Osoo homaa hin dalagin bakkuma argiteetti gubatti.

4. Rabbitti hirkachuu fi Du'aa Ilmi nama dhugumatti dadhabaadha (da'aa). Dandeetti isaa qofaan wanta hamaa tokko ofirraa deebisuu hin danda'u wanta gaariis hojjachuu hin danda'u. Gargarsa isa barbaachisa. Maddi gargaarsa irraa argatuus murteessadha. Aakiraa duniyatti galma guddaa gahuu yoo barbaadde nama gargaaru kan hin hifanne Rabbii kee gaafadhu. Ilma namaa gargaarsaf yoo gaafatte si hifata, ijaan si arguu hin barbaadu. Garuu Rabbiin gargaarsaf nama isa kadhatu ni jaallata. Nama isa hin kadhanne ni jibba.

Daandiin ani irra adeemu dheeradha jette duubatti akka hin deebine abdiin daandii san caalaarra dheeratu qabaatu qabda. Abdiin kee Rabbirratti hirkachuudha. Yoo sirritti fi karaa sirriitin carraaqxe daandiin hanga fedhe haa dheeratu galma san gahuu akka dandeessu amanamummaa fi abdiin kee guutuu Rabbirra kaa'udha. Yeroo hundaa milkiin Rabbirraa akka ta'ee beeku qabda. Milkaa'inna argatteef of ajaa'ibsiifachuu hin qabdu. Kana irra Rabbii galata yoo galchitee milkii san caaltu Rabbiin sii kenna.

Guyyaan ati wanta addaa tokkoo galmaan gahee jette dhaadattu guyyaa afuurri keessa keeti du'eedha. Kanaafu carraaqin kee guutuu of gadi qabuun (kasoon) kan guuttamee ta'uu itti fufuu qaba. Yeroo hundaa wanti ati galmaan geesse humna keetin osoo hin ta'een qananiin Rabbiin sirratti oole ta'uu isaa yaadadhu; (Rabbii si milkeesse malee humna keetin akka hin taane beeki.) - Murad Khuram

Humna kootin galma guddaa galmaan gahe jira yeroo jette yaaddu gara fuunduratti akka hin tarkaanfanne gufuu sitti ta'aa. ammas milkaa'inna dabalataa kan duraa caalu argatuuf humna qabduun carraaqu fi Rabbitti hirkachuu qabda.

Daandiin jijjirama ati irra deemu daandii qoree fi mucucaati. Kanaafu akka k'afte achitti hin hafne

yeroo hundaa Rabbiitti iyyatuu qabda. Sheyxaanni ijannoo kee laamshesse akka si hin kuffisne â€œYaa Rabbii badii sheyxaanatirraa na tiksiiâ€• jette Rabbiitti iyyatu qabda.

Wanti na dinqisiisus namoonni salaata erga salaatanii booda zikriis duâ€™TMaayis osoo hin godhatiin olkaâ€™TManii fiigu. Akkamitti Rabbirraa fiignaa osoo harka jala hin qabatiin hiyyeeyi waa hin qabne fi cuubbuu meeqa keessa borcamne osoo jirru? Dandeetti keenya qofaan wanta tokko hojjachuu kan hin dandeenye taane osoo jirru akkamitti olkaane Rabbirra dheessinaa?

Na kadhaa isini deebisa osoo jedhu akkamitti Rabbirraa garagallaa?

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ

عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

â€œGooftan keessan

ni jedhe â€œNa kadhaa isiniifan awwaadhaa. Dhugumatti warroonni ana gabbaruu irraa boonan salphattoota taâ€™TManii Jahaannam seenuf jiruâ€• Al-Gaafir 40:60

Daandii qajeelaa qabanne irraa akka hin dabne,taqwaa,beekumsii fi gaarummaan keenya akka nu dabaluu duâ€™TMaayin(Rabbiin kadhachuu) irraanfatumuu wanta hin qabneedha. Rabbitti hirkachuu fi duâ€™TMaayin furtuu milkaaâ€™TMinnaati. Namni gargaarsa fi eeggumsa Rabbii halkanii guyyaa kadhatuu akkamitti kufaa?

Duâ€™TMaayin teenya fudhatama akka qabdu yoo barbaanne hidda onne jalaati kadhachuu fi deebii Rabbirraa hanga argannuu obsuudha. Rabbiin inuman kadhaa deebii hin arganne jechuu hin qabnu. Wanta Rabbiin kadhannu argachuu akka dandeenyu abdataa kadhachuu qabnaa malee shakkaa hin argadhu jenne kadhachuu hin qabnu. Wanti kadhannu afaanirraa osoo hin taâ€™TMiin â€œYaa Rabbiiâ€• jenne hidda onnee jalaa kadhachuu qabna. InshaAllah yeroo san duâ€™TMaayin teenya deebii argatti.

Duâ€™TMaayiwwan babareedo fiixe milkaaâ€™TMinnaati ol nu fuudhan keessaa muraasa mee haa eerru:

â€œGooftaa keenya duniyatti toltu,Aakhirattis toltuu nuuf keenni. Adaba ibiddaa irraa nu baraari.â€•Suuraa Al-Baqaraa 2:201

â€œGooftaa keenya erga nu qajeelchitee booda onnee keenya dhugaa irraa hin jallis. Si biraas rahmata nuuf kenni.Dhugumatti Ati akkaan kennaadha.â€• Suuraa Ali-Imraan 3:8

â€œGooftaa keenya badii keenya nuuf araarami;hamtuuwwan keenyas nurraa harcaasi;warra qulqulluu wajjiinis nu ajjeessi.â€• Suuraa Ali-Imraan 3:193

â€œGooftaa keenya waan ergamtoota Kee irratti waadaa nuuf seente nuuf kenni. Guyyaa Qiyaamas nu hin salphisin. Dhugumatti Ati waadaa hin faallesitu. â€œ Suuraa Ali-Imraan 3:194

â€œ...Gooftaa keenya obsa nurratti dhangalaasi. Musliimoota godhii nu ajjeesi.â€•Suuraa Al-A'raf 7:126

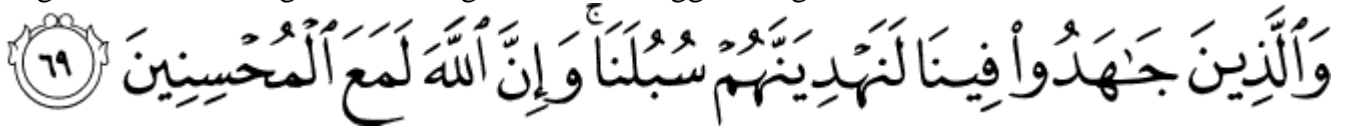
ÙŠÙŽØ§ Ù Ù•Ù, ÙŽÙ,, Ù•Ù•Ø•ÙŽ Ø§Ù,, Ù'Ù, Ù•Ù,, Ù•Ù•Ø•Ù• Ø«ÙŽØ•Ù•Ù•ØªÙ' Ù, ÙŽÙ,, Ù'Ø•Ù•ÙŠ Ø'ÙŽÙ,, ÙŽÙ% Ø-Ù•ÙŠÙ†Ù•ÙfÙŽ

“Yaa Kan qalbii Jijjirtuu hoo! qalbii koo Diinii(amantii) kee irratti gadi dhaabi.” Jami` at-Tirmizi 3587

5. **Sabrii**-Carraaqiin atii guyyaa guyyaan kaayyoo kee guddaa galmaan gahuuf gootu keessatti gufun adda addaa si dhaha. Daandii jijjiramaa irra yommuu adeemtu hadhaa sabrii liqimsuuf qophii taâ€™TMii. Hadhaan kunii guyyaa tokko gara miâ€™TMaa fi gammachuutti jijjiramuu akka dandaâ€™TMuu abdataa daandii milkaaâ€™TMinnaa irra adeemi.

Namoonni obsuu dhabuu isaani irraa kan kaâ€™TMee waan baayâ€™TMee dhabu. Wanta san argachuuf garmalee jarjaru. Wanti jarjaraan argame immoo turtii hin qabu. Harâ€™TMa kaayyoo tokko kaayyefatanii xiqqoo erga carraaqanii booda firii isaa yeroma san arguu barbaadu. Kuni gonkumaa wanta hin taane. Wanti carraaqi fi hadhaa sabriitin argamee firiin isaa ni miiâ€™TMaya. Firiin/buâ€™TMaan namoota sirritti carraaqanii fi hadhaa sabrii liqimsani Jannataa miti ree? Firiin kanarra miâ€™TMawaa eessatti argama ree? Kanaafu carraaqin nuti daandii jijjiramaa irratti goonu sabriin kan guuttamee taâ€™TMuu qaba.

Rabbiin namoota sabriin karaa Isaa irratti carraaqan Â akka qajeelchu waadaa galee jira. Rabbiin waadaa ofii gonkumaa hin diigu; nutu ulaagalee nurraa eeggamuu guutuu dhabee malee.

â€Warroota Nuuf qabsaaâ€™TMan- dhugumatti karaa Keenyatti ni qajeelchina. Dhugumatti Rabbiin warroota hojiiwwan gaggaarii hojjatan waliin jira.â€• Suraa Al-Ankabut 29:69

6. **Cubbuu irraa fagaachuu fi hojii gaggaari hojjachuu**- wanta ilma namaa duubatti harkisuu cubbudha. Kan gara fuundarratti oofu immoo dalagaa gaggaariidha. Kaayyoo kee galmaan gahuuf guyyaa guyyaan wanta dandeessu dalagi. *Carraaqin guyyoota baayâ€™TMee yoo walitti kuufame gamoo milkaaâ€™TMinnaa ijaaru.* Akkuma wanta xixxiqoo hojjattuun walitti kuufamte wanta guddaa si taati. â€œDamla damla gÄll olur.â€• Jedhu Turkooni. Hiikni isaa â€œBishaan cophe cophee haroo taâ€™TMa.â€•Â Hojiin xixxiqoon ati harâ€™TMa facaastu walitti kuufamte boru sii guddati. Hojii kamiyyuu xiqqaa jette hin tufatin. Xiqqeenyi sanyii guddinaati jedhama. Kana jechuun wanti hunduu xiqqaa irraa kaâ€™TMa.

Akkasumas, cubbuun nuti xiqqoo jenne tufannu guyyaa tokko walitti kuufamte akka xaaraa manaa nuratti jigdi. Cubbuu xixxiqoo irraa of qabuuf yoo hin carraaqin, cubbuu gurguddaa irraayis of qabuun garmalee nutti ulfaata. Cubbuuwwan/diliwwan xixxiqoo irraa yoo of qabne gurguddaa irraayis of qabun nutti hin ulfaatu.

Cubbuun tee rahmata Rabbii irraa abdii akka si hin kuchisiisne fi baayâ€™atun hojii gaggaari kee of ajaaâ€™ibsiifachuun rahmata Rabbii keessaa akka si hin baasne of eeggadhu. â€œYaa Rabbii cubbuun teenya nu balleessu fi hojii gaggaarii keenyan of tuulu irraaâ€™ nu tiksi.â€™jedhi kadhu

7.Boqonnaa qabaadhu,karaa madaalama hordofii- daandii jijjiramaa dheeraa kana irra deemte iddoo gahumsaa kee gahuuf gaaddisa jala teette hafuura baafachuu si barbaachisa. Guyyaa tokkon utaaen achii gahaan kufuudha. Guyyaa tokkoon amala kiyyaa hundaa jijjiruun qaba,beekaa taâ€™muun qaba jette yoo kaate ni kufta. Kanaafu suutaa fi daandii madaalamaa hordofuu si barbaachisa.

â€œYommuu Rabbiin wayiti nama ajaju sheyxaani karaa lamaan nama gowwoomsa. Yookaa namticha laamshoo(dadhabaa) taasisu fi hojii gaggaari akka hin hojjanne godhu yookiin immoo dhaadhessuu fi daangaa akka darbu gochuun sheyxaanni nama gowwomsa. Dhugumatti amantiin Rabbii nama dadhabaa fi daangaa darbu jiddutti madaallamaadha akkuma sulula gaarren lamaan jiddu. Namni ajaja Rabbii irraa laafe fi duubatti harkifate,ajaja san qisaasse jira. Namni daangaa darbees ajaja san qisaasse ykn balleesse jira. Kan jalqabaa minimam limitii(daangaa xiqqaa) guutu dhiisu isaatin. Kan lammataa immoo maksimum limiti(daangaa olâ€™maanaa) darbuu isaatin ajaja qisaasesse/balleesse.â€™•Imaamâ€™ Ibn Al-Qayyim(Rabbii rahmata isaa haa godhu)

Keeyyata armaan olii yoo ibsinuu sheyxaanni fedhii waa hojjachuu nama keessatti ajjeessun namtichi ajaja Rabbii akka hin hordofne fi itti hin bulle godha. Karaa biraatin immoo fedhii garmalee nama keessatti bobeessun daangaa Rabbiin kaaâ€™mee akka darbu godha. Islaamni kanniin lamaan irraa adda taâ€™muun daandii madaalamaa fi qajeeladha.

Kanaafu daandii qajeela kanarra yoo adeemnu osoo garmalee ofitti hin jabeessinee fi â€™ dhumarratti hifanne akka hin dhiisne boqonnaa nu barbaachisa. Karaa madaalama Nabiyyana Muhammad(SAW) fi sahaboonni isaa irra deemanirra deemutu fiixe milkaaâ€™inna irra nu ijjaachiisa.

Karaa biraatin immoo laamshoo taane Islaama hordofuu irraa duubatti jechuu hin qabnu. Utubaa Islaama kan taâ€™me salaata,takka salaata takka dhiisaa akkamitti addunyaa aakiratti milkoofnaa?

â€™ Yaadannoo Dhumaa

Daandiin jijjiramaa daandii dheeradha. Carraaqqi dhugaa, fedhii keessaa burqu, Rabbitii hirkachuu, duâ€™Maayi Â fi sabrii gochuu barbaachisa. Daandii kanarraa yoo adeemnu galaa beekumsaa gudunfachuu qabna. Wantoota daandii kanarraa nu dabsan beekuf beekumsi(ilmiin) murteessadha. Of jijjiruuf yeroo hundaa beekumsa nu barbaachisa. Of jijjiruun adeemsa suuta suutati malee wanta sakandii takkatti raawwatamuu miti. Nama Rabbiin sodaatu fi gaarummaa qabu taâ€™Muuf hanqinna fi cubbuu keenya qorachuun guyyaa guyyaan sirreessuf carraaqudha. Fakkeenyaaf torbii yookiin jiâ€™Ma yookiin waggaa kana keessa amala of tuulu yookin amala badaa kiyya tokko nan sirreessa jenne yaadun ergasii sirreessuf carraaqudha. Daandiin jijjiramaa uffata amala gadhee fi wallaalummaa ofirraa baasanii uffata taqwaa, beekumsaa fi gaarummaa ofitti diirudha. Uffata kana jijjirachuuf suuta suutan, malaan, sabriin, beekumsaan adeemu qabna. Yoo akkana goone fedhii Rabbiitin kaayyoo guddaa keenya gahuu ni dandeenya. Daandii jijjiramaa asumarratti xumuramee jira. InshaAllah hanga barruu biraatin walitti deebinutti Assalamu aleykum warahmatullahi wa barakaatuh

Alhamdulillah gargaarsa Rabbiitin hojii keyrii hojjanna. Yaa Rabbii Ati nu milkeesse.

Yaada keessaniif: sammubani@hotmail.com

Date Created

November 6, 2015

Author

admin